

ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΠΑΘΗ ΣΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ

Πολλά τά θεατρικά έργα πού καταγράφουν διάφορες φάσεις τής ζωής τών δύο φύλων. Από άντρες καί γυναίκες αποτελοῦνται οικογένειες, ομάδες ανθρώπων, κοινωνίες. Συνεχίζουμε τήν μελέτη τοῦ σπουδαίου αὐτοῦ κεφαλαίου, ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ, καί στό ΜΑΘΗΜΑ αὐτό.

«ΕΝΑΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ ΕΡΧΕΤΑΙ» τοῦ Ἀγγλου συγγραφέα Τζόν Πρίσλυ (1894-1984).

Ἡ σύνθεση τών θεατρικῶν ἔργων, ἀπό τίς ἀρχαίες ἐλληνικές τραγωδίες μέχρι σύγχρονα δημιουργήματα, παρουσιάζει μιά ἐνδιαφέρουσα ποικιλία. Ὑπάρχουν ἔργα μέ μιά ὑπόθεση-κορμό, ὑπάρχουν ἔργα πού, παράλληλα μέ τήν κύρια ὑπόθεση ἔχουν καί μιά ἤ περισσότερες δευτερεύουσες ὑποθέσεις καί ἔργα πού δέν ἔχουν κανένα κεντρικό μῦθο-κορμό, ἀλλά αποτελοῦν φέτες ζωής, ἐκθέτουν εἰκόνες ζωής. Ἄλλα ἔχουν μιά ἀπλή, «εὐθύγραμμη» ἐξέλιξη τής ὑποθέσεως ἀπό τό παρόν πρὸς τό μέλλον, σέ ἄλλα παρεμβάλλονται ἀναφορές στό παρελθόν μέ τή μορφή τοῦ φλάς μπάκ. Ἔχουμε καί θεατρικά ἔργα πού συγκροτοῦνται ἀπό μιά διαπλοκή τοῦ παρελθόντος καί τοῦ παρόντος (π.χ. «Ντά» τοῦ Χιού Λέοναρντ, «Στή χώρα Ἴψεν» τοῦ Ἰάκωβου Καμπανέλλη, «Καί ἡ αὐλαία πέφτει» τοῦ Ἀνδρέα Σταΐκου) κάποτε μέ δυσδιάκριτα ὅρια.

Στήν τραγωδία τοῦ Σοφοκλή «Οἰδίπους Τύραννος», ὑποδειγματικά ἀριστοτεχνικῆς συνθέσεως, ἀφορμή γιά νά ἀρχίσει νά ξετυλίγεται τό κουβάρι τοῦ παρελθόντος, πού θά φέρει τρομερές ἀποκαλύψεις, εἶναι τό κακό πού ἔχει βρεῖ τήν Θήβα: τά σπαρτά ξηραίνονταν, τά νεογέννητα ἀνθρώπων καί ζώων πέθαιναν. Ἀντιθέτως, στό ἔργο τοῦ Ἀγγλου συγγραφέα Τζών Πρίσλυ «Ἐνας ἐπιθεωρητής ἔρχεται», τό ξετύλιγμα τοῦ παρελθόντος ἀρχίζει σέ μιά εὐτυχισμένη στιγμή μιᾶς οικογένειας.

Ἡ εὐπορη οικογένεια Μπέρλινγκ γιορτάζει τούς ἀρραβῶνες τής κόρης τους Σήλα μέ τό νεαρό ἐπιχειρηματία Τζέραλντ Κρόφτ. Ὁ κάποτε δημοτικός σύμβουλος Ἄρθουρ Μπέρλινγκ δέν ἔχει μόνον τό ὕφος τοῦ ἐπιτυχημένου ἐπιχειρηματία καί τοῦ εὐπορου οικογενειάρχη, ἀλλά καί λόγω πείρας καί ἡλικίας ἔγκυρη γνώμη γιά πολιτικά καί κοινωνικά ζητήματα. Ἔτσι ἔρχεται σέ ἀντίθεση μέ τά παιδιά του στά

ὅποια θέλει νά ἐπιβάλλει τίς ἀπόψεις του. Οἱ διατυπώσεις του γιά τό μέλλον καί τήν ἱστορία τοῦ αἰῶνα μας στοιχειοθετοῦν τραγική εἰρωνεία. Ἀλλά αὐτές οἱ διαφωνίες ἀνάμεσα στούς ἐκπροσώπους τῶν δύο γενεῶν δέν εἶναι παρά συννεφάκια στήν εὐτυχία πού ἀπολαμβάνει ἡ οἰκογένεια σέ σύγκριση μέ τήν καταιγίδα πού ξεσπᾶ μέ τήν ἔλευση τοῦ ἀστυνομικοῦ ἐπιθεωρητῆ Γκούλ. Τί θέλει ἀνάμεσά τους αὐτός ὁ ἀστυνομικός ἐπιθεωρητής μέ τό μυστηριῶδες ὕφος; Μιά κοπέλα, ἡ Εὐα Σμίθ, πού εἶχε πάρει καυστικό ὑγρό, ἄφησε τήν τελευταία της πνοή μέ ὀδυνηρούς σπασμούς στό νοσοκομεῖο τῆς πόλεως. Τά στοιχεῖα πού βρέθηκαν τόν ὀδήγησαν στό σπίτι τῆς οἰκογένειας Μπέρλινγκ. Ἡ ἀνάκριση πού ἀκολουθεῖ ξετυλίγει τό κουβάρι τοῦ χρόνου καί γίνεται ἕνα ἀστυνομικό θρίλερ πού αἰχμαλωτίζει τό ἐνδιαφέρον τοῦ θεατῆ.

Ἡ Εὐα Σμίθ ἐργαζόταν στό ἐργοστάσιο τοῦ Ἄρθουρ Μπέρλινγκ. Τήν ἀπέλυσε ἐπειδή μαζί μέ ἄλλους ἐργάτες ζήτησε μιᾶ ἀσήμαντη αὔξηση τοῦ μισθοῦ τους καί ἐπειδή ἀνέπτυσε συνδικαλιστική δραστηριότητα. Ἡ κοπέλα ἦταν ἀπροστάτευτη καί δέν εἶχε ἄλλους πόρους ζωῆς. Κατάφερε νά πιάσει δουλειά ὡς πωλήτρια σέ μεγάλο κατάστημα. Ἐκεῖ πῆγε μιᾶ μέρα νά ψωνίσει ἡ Σήλα Μπέρλινγκ. Καθῶς δοκίμαζε ἕνα φόρεμα τῆς φάνηκε ὅτι διέκρινε εἰρωνικό χαμόγελο στό πρόσωπο τῆς πωλήτριας. Προσβλήθηκε, θύμωσε καί ἀξίωσε, μέ τό κῦρος τοῦ ὀνόματος τῆς οἰκογένειάς της τήν ἀπόλυση τῆς Εὐας Σμίθ. Πράγμα πού πέτυχε.

Ἡ ἄτυχη κοπέλα πάλι χωρίς πόρους ἐπιβιώσεως. Ἐπίασε δουλειά σέ μπάρ ὅπου τή συνάντησε ὁ Τζέραλντ Κρόφτ καί τήν ἔκανε ἐρωμένη του, ἐνῶ συνδεόταν συναισθηματικά μέ τήν Σήλα Μπέρλινγκ πού ἤθελε νά νυμφευτεῖ. Μετά ἐγνώρισε τό νεαρό Ἔρικ Μπέρλινγκ πού τήν ἔκανε ἐρωμένη του καί τήν κατέστησε ἔγκυο. Ὅταν κατάλαβε ἡ Εὐα Σμίθ ὅτι τά χρήματα πού τῆς ἔδινε ὁ Ἔρικ τά ἔκλεβε ἀπό τήν ἐπιχείρηση τοῦ πατέρα του, ἀρνήθηκε νά πάρει ἄλλα καί ἀπευθύνθηκε σέ φιланθρωπικό σύλλογο ὅπου πρόεδρος ἦταν ἡ Σύμπιλ Μπέρλινγκ, μητέρα τοῦ ἐραστή της. Ἡ ἀσπλαχνία τῆς κυρίας Σύμπιλ Μπέρλινγκ μπροστά στή δεινή κατάσταση τῆς νέας, στήν ὅποια τήν εἶχαν ὀδηγήσει δικοί της ἄνθρωποι, ὁ καθένας μέ τόν τρόπο του, ὥθησε τήν ἀπελπισμένη Εὐα στήν αὐτοκτονία.

Ἡ ἐλεγκτική παρουσία τοῦ ἀστυνομικοῦ ἐπιθεωρητοῦ Γκούλ εἶναι μιᾶ εἰσβολή στή ζωή τους, ἡ κραυγή τῆς Εὐας Σμίθ πού θρυμματίζει τήν ἐπιφανειακή εὐτυχία τους, πού ἀποκαλύπτει τήν ἐσωτερική τους ἔνδεια. Καί ἐνῶ οἱ νέοι, ὁ γιός Ἔρικ καί ἡ κόρη Σήλα, ἀνοίγουν τά μάτια τους, βλέπουν τήν εὐθύνη τους, συγκλονίζονται γιά τό κακό πού ἔχουν κάνει καί μετανοοῦν πικρά, οἱ μεγάλοι δέ συναισθάνονται τήν εὐθύνη τους, προσπαθοῦν νά σιγάσουν τή συνείδησή τους, δικαιολογοῦνται, ἀντιστέκονται στήν ἀλήθεια, φοβοῦνται τήν ἔκπτωση ἀπό τό κοινωνικό βᾶθρο, τρέμουν μήπως χαλάσει ἡ πρόσοψη. Ἡ παρουσία τοῦ ἀστυνομικοῦ ἐπιθεωρητῆ Γκούλ ἀντιπροσωπεύει τή φωνή τῆς συνειδήσεως πού ρίχνει φῶς σέ πράξεις καί παραλείψεις μας, προθέσεις, κίνητρα, νοοτροπίες, πρακτικές μας. Εἶναι ἡ ἐνέργεια

πού ανοίγει ρωγμές στην κρούστα της βεβαιότητας που έχουμε για την ορθότητα των πράξεών μας, της πορείας της ζωής μας.

«ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ ΕΤΩΝ...39» των Άλέκου Σακελλάριου και Χρήστου Γιαννακόπουλου.

Ο Τηλέμαχος ζει με την ανύπαντρη αδελφή του Χρυσάνθη στο πατρικό σπίτι τους στην Αθήνα. Είναι έμπορος. Συνδέεται συναισθηματικά με την Φωφώ και θέλει να την παντρευτεί. Αναβάλλει την επίσημοποίηση του άρραβώνα τους γιατί θέλει να αποκαταστήσει την αδελφή του. Αν και μη εύνοημένη εμφανισιακά ή Χρυσάνθη ήταν δύσκολη στίς περιπτώσεις που είχαν παρουσιασθεί και τά χρόνια πέρασαν. Έτσι ο Τηλέμαχος συνθλίβεται ανάμεσα στη μνηστή, ή υπομονή της οποίας δέν είναι άπεριόριστη - ο καιρός περνά και γι' αυτήν -και στην αδελφή του που την βλέπει να μεγαλώνει στη μοναξιά. Στο πρόβλημα - άδιέξοδο προσφέρεται να βοηθήσει ο φίλος Σταμάτης με σχετική δημοσίευση σ' έφημερίδα.

Η δημοσίευση φέρνει στο σπίτι δύο υποψήφιους γαμπρούς, έναν ήλικιωμένο συνταξιούχο και έναν νέο μετανάστη στην Αργεντινή. Οί συμπτώσεις και οί παρεξηγήσεις που δημιουργούνται, προκαλούν κωμικές καταστάσεις όπως και ή έλευση Έφοριακού που έκλαμβάνεται ως υποψήπιος γαμπρός. Τελικά ο συνταξιούχος παίρνει έξαδέλφη της Χρυσάνθης και ο μετανάστης την μνηστή του Τηλέμαχου. Στην απογοήτευσή τους τά δύο άδέλφια στηρίζονται στην άλληλοϋποστήριξη τους και στην πίστη τους στον Θεό.

«ΕΡΩΤΑΣ ΚΑΙ ΤΙΜΩΡΙΑ» του Ρουμάνου συγγραφέα Ίόν Λούκα Καρατζιάλε (1852-1912).

Η υπόθεση του έργου, που γράφτηκε τό 1890, έκτυλίσσεται στην ταβέρνα ενός όρεινου χωριού. Τρία πρόσωπα, ο ταβερνιάρης Ντραγκομίρ, ή γυναίκα του Άνκα και ο δάσκαλος του χωριού Γκεόρκε καθισμένοι σ' ένα τραπέζι συζητούν. Η έφημερίδα που ο δάσκαλος κρατά τους έδωσε τό θέμα, εκ πρώτης όψεως άδιάφορο: ή απόδραση από τίς φυλακές ενός τρελλού καταδίκου. Οί έρωτήσεις της γυναίκας, άθώες φαινομενικά, και οί άπαντήσεις του άντρα της καθώς και οί έρωτήσεις του προς τόν δάσκαλο είναι έλάχιστα φανερώματα του δράματος που παίζεται στην έσωτερική σκηνή της Άνκας και του Ντραγκομίρ.

Η Άνκα ζούσε εύτυχισμένη με τόν άντρα της Ντουμίτρου. Έρωτευμένος με την Άνκα ο Ντραγκομίρ μιά Μεγάλη Παρασκευή βράδυ καθώς έβγαινε από την εκκλησία, της είπε ότι την άγαπούσε και της ζήτησε ν' αφήσει τόν άντρα της και να πάρει αυτόν. Έκείνη άρνήθηκε άποφασιστικά. Μιά μέρα όταν ο άντρας της

ἐπέστρεφε στό χωριό περνώντας από τό δάσος ὁ Ντραγκομίρ τόν συνάντησε καί τόν ἐσχότωσε. Συνελήφθη ὁ δασοφύλακας Ἴόν ὡς ἔνοχος γιατί βρίσκοντας τον νεκρό πήρε τήν πίπα, τόν καπνό καί τό τσακμάκι του. Κατά τήν ἀνάκριση ὁ ἄτυχος δασοφύλακας ὑπέστη βασανιστήρια καί ὁμολόγησε ὅτι αὐτός εἶχε σκοτώσει τόν Ντουμίτρο. Καταδικάστηκε σέ καταναγκαστικά ἔργα καί τρελάθηκε.

Ἐνα χρόνο μετά τόν φόνο τοῦ ἄντρα της ὁ Ντραγκομίρ ζήτησε ἀπό τήν Ἄνκα νά τόν παντρευτεῖ. Ἡ Ἄνκα ὑποπευόταν τόν Ντραγκομίρ καί δέχθηκε νά τόν παντρευτεῖ γιά νά ἐπιβεβαιώσει τίς ὑποψίες της. Ἐννέα χρόνια συζοῦν. Μιά ζωή δηλητηριασμένη ἀπό τήν ὑποψία καί τήν διάθεση ἐκδικήσεως τῆς Ἄνκας πού παρατηρεῖ, ἐξετάζει καί ἀναλύει τίς ἐνέργειες, τά λόγια, τίς διάφορες ἀντιδράσεις τοῦ ἄντρα της. Διπλά δηλητηριασμένη ἡ ζωή γιά τόν Ντραγκομίρ ἀπό τίς τύψεις καί ἀπό τήν συμπεριφορά τῆς Ἄνκας πού δέν ξεχνᾷ τόν πρῶτο της ἄντρα. Διαισθάνεται ἀκόμη ὅτι ὑποπεύεται τό ἔγκλημά του. Ὁ Ντραγκομίρ περιμένει τήν συμπλήρωση δέκα χρόνων γιά νά ὁμολογήσει τό ἔγκλημά του καί νά μὴν τιμωρηθεῖ λόγω παραγραφῆς.

Οἱ παρουσιαζόμενες περιστάσεις προτείνουν στήν Ἄνκα τρόπους γιά νά πραγματοποιήσει τήν ἐκδίκησή της. Ἔρχεται ζητώντας τροφή καί κατάλυμα ὁ ἄδικα καταδικασμένος Ἴόν, τρελός πλέον. Ὁ Ἴόν μαχαιρώνεται. Ἐχοντας ἀκούσει τήν ὁμολογία τοῦ Ντραγκομίρ γιά τόν φόνο τοῦ Ντουμίτρο, ἡ Ἄνκα τόν κατηγορεῖ γιά ληστεία καί φόνο καί τόν συλλαμβάνουν.

«ΟΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ» τοῦ Γιάννη Λυρίτη.

Σέ πρῶτο πλάνο ἔχουμε μυστήριο ἀστυνομικῆς ἱστορίας καί ἔντονο στοιχεῖο βίας. Τό ἔργο εἶναι ἀπό μίαν ἄποψη ἐπίκαιρο γιατί καταγράφει τήν κατάσταση τῆς ἀνασφάλειας πού ἐπικρατεῖ καί στή χώρα μας μέ τήν αὔξηση τῆς ἐγκληματικότητας, πού ἐκφράζεται μέ κλοπές, διαρρήξεις, ληστείες καί φόνους.

Ὅμως τό βλέμμα τοῦ συγγραφέα διεισδύει βαθύτερα. Μέ εὐρηματικό τρόπο ἐπισημαίνει ὅτι δέν μᾶς προσφέρουν τίποτε οὐσιαστικό τά ὑλικά ἀγαθά πού ἀποκτοῦμε. Οἱ ἀπολαύσεις καί οἱ ἀνέσεις πού ἐξασφαλίζουμε δέν ικανοποιοῦν τίς βαθιές ὑπαρξιακές μας ἀνάγκες. Ἄδειο βρίσκουν τό σπίτι τους ὅταν ἐπιστρέφουν ὁ ἐπαγγελματικά ἐπιτυχημένος Κώστας καί ἡ γυναῖκα του Μέλπω. Δέν συνειδητοποιοῦν ὅμως ὅτι εἶναι ἄδεια ἡ ὑπαρξή τους καί ἡ ζωή τους. Οἱ κακοποιοί ἐπισκέπτες στό ἔλεος τῶν ὁποίων βρίσκονται φέρνουν στό φῶς καί ἄλλες πληγές. Ἡ σχέση τοῦ ζευγαριοῦ εἶναι ὑποβαθμισμένη. Ἀπουσιάζει ἡ ἀγάπη, ἡ ἀφοσίωση, ἡ πιστότητα. Ἡ Μέλπω ἔχει ἀπατήσσει τόν ἄντρα της καί θέλει νά τόν ἐγκαταλείψει. Ἐκεῖνος δέν θέλει ν' ἀντικρύσει τήν ἀλήθεια.

Στό δεύτερο μέρος του έργου ο Κώστας και η Μέλπω που ήσαν θύματα των τριών κακοποιών εισβάλλουν στο ίδιο τους το σπίτι όπου έχουν εγκατασταθεί και ζουν ως φιλήσυχοι άστοί οι τρεις κακοποιοί του πρώτου μέρους. Κακοποιοί που ασκούν βία είναι τώρα ο Κώστας και η Μέλπω. Έτσι ο συγγραφέας μας υπενθυμίζει ότι δεν είμαστε μόνον θύματα, αλλά γινόμαστε και θύτες. Ύφιστάμεθα βία, αλλά ασκοῦμε βία σέ άλλους.

Πρίν φύγει η Μέλπω από το σπίτι της αποβάλλει τήν περούκα, τό φόρεμά της, τά παπούτσια της και φεύγει μ' ένα λευκό νυχτικό. Θα καταφέρει νά εγκαταλείψει τόν κακό έαυτόν της και τό κακό παρελθόν της; Τό σπίτι είναι ο κόσμος στόν όποιο είμαστε περαστικοί, επισκέπτες. Δεν μάς ανήκει. Οι κακοποιοί είναι προσωποποιήσεις των συνεπειών, των καρπών των έσφαλμένων επιλογών μας που μάς τυραννοῦν. Σαπροί καρποί του άρρωστου δέντρου. Τό κακό ποιόν μας δηλητηριάζει τήν ζωή μας και τήν ζωή των άλλων.

«ΓΥΑΛΙΝΟΣ ΟΥΡΑΝΟΣ» του Άγγλου συγγραφέα Ντέιβιντ Χέαρ.

Όπως σέ πολλά σύγχρονα θεατρικά έργα έτσι και στό «Γυάλινος Ουρανός» δεν παρακολουθοῦμε στή σκηνή καμία συναρπαστική δράση. Τά πρόσωπα είναι συνηθισμένοι άνθρωποι. Τά λόγια τους, οι ενέργειές τους, τά φερσίματά τους, οι αντιδράσεις τους στά διάφορα γεγονότα, οι αντιλήψεις τους και οι θέσεις τους μάς είναι γνώριμες.

Αυτή η έντύπωση όμως είναι επιφανειακή. Τό ποτάμι κυλάει άπαλά γιατί τό έδαφος δεν έχει μεγάλη κλίση, η κοίτη είναι σχεδόν όριζόντια, αλλά έχει βάθος. Αυτό τό βάθος μάς φωτίζει η δεξιοτεχνία του συγγραφέα που διαθέτει τήν ικανότητα έμπειρου ψυχαναλυτή. Η υπόθεση έκτυλίσσεται σ' ένα φτωχικό και παγερό διαμέρισμα στό βορειοδυτικό Λονδίνο, αλλά μέσα από τόν λόγο και τίς ενέργειες των τριών προσώπων ο δραματουργός ξεδιπλώνει μπροστά μας τήν άπέραντη θέα του έσωτερικού τους κόσμου και του κόσμου όπου ζοῦν.

Τρία πρόσωπα, τρεις διαφορετικοί κόσμοι. Τρία πρόσωπα που κάποτε συνυπήρξαν κάτω από τήν ίδια στέγη και η ζωή τους ήταν δεμένη έχουν τώρα χωρίσει και ο καθένας πορεύεται τόν δρόμο του. Αντιπροσωπευτικός τύπος σύγχρονου οικονομικού ανθρώπου ο Τόμ Σάρτζεντ έκανε σκοπό τής ζωής του τήν επιχειρηματική έπιτυχία. Προχωρεί θριαμβευτικά από ένα έστιατόριο σέ περισσότερα, επεκτείνεται και σέ ξενοδοχεία. Η δραστηριότητά του υπερβαίνει τά έθνικά σύνορα. Έκτισε καινούργιο σπίτι μέ σύγχρονες άνέσεις, διαθέτει άκριβό αυτοκίνητο μέ οδηγό, απέκτησε σπίτι στίς Μπαχάμες. Δεν είναι εύτυχισμένος όμως. Υποφέρει από μοναξιά, από ένοχές για τήν στάση του άπέναντι στή γυναίκα του που πέθανε από καρκίνο, για τήν άπιστία. Άποτυχία η σχέση του μέ τά άλλα δύο πρόσωπα του έργου. Τό ύπαρξιακό κενό χαίνει, μέσα του.

Ἡ Κύρα Χόλις, μιά νεαρή μαθηματικός πού ἐργαζόταν στήν ἐπιχείρηση τοῦ Τόμ, ἔμενε στό σπίτι του καί ἔγινε ἐρωμένη του, δέν προτίμησε τόν δρόμο τῆς φαινομενικῆς εὐτυχίας καί ἐπιτυχίας. Ἐργάζεται σ' ἓνα σχολεῖο σέ ὑποβαθμισμένη περιοχή τοῦ ἀνατολικοῦ Λονδίνου καί προσπαθεῖ νά βοηθάει τά παιδιὰ φτωχῶν μεταναστῶν. Ἡ προσφορά της καταξιώνει τήν ζωή της καί τήν ἐνδυναμώνει στήν ἀντιμετώπιση διαφόρων δυσκολιῶν, στερήσεων, κόπων. Δέν ὑποκύπτει στόν πειρασμό τῆς ἀνετης ζωῆς, πού θά εἶχε κοντά στόν Τόμ, ὅταν ἡ πρόσκληση ἔρχεται.

Πειστικό πορτραῖτο καί τό πρόσωπο τοῦ νεαροῦ Ἔντουαρντ Σάρτζεντ (λόγος, φέρσιμο, προβληματισμοί, κρίσεις). Ἐκπρόσωπος μιᾶς γενεᾶς πού ἔχει κάποια ἀρνητικά στοιχεῖα, ἀλλά δίνει ἐλπίδες. Ὁ Ἔντουαρντ προσπαθεῖ νά ἐπανασυνδέσει τόν πατέρα του μέ τήν Κύρα. Ἄν μπορούσαν, αὐτός καί ἡ γενεά του, νά κάνουν ζωή τους τήν ἐπιχειρηματική δημιουργικότητα μπολιασμένη μέ τήν ἀνιδιοτελεῖ προσφορά!

«ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ» τοῦ Μανώλη Κορρέ.

Μέ το λόγο καί τό ἦθος τῶν χαρακτήρων ἰχνογραφεῖ τέσσαρες εἰκόνες - καθρέφτες, ὅπου διακρίνουμε τόν ἑαυτό μας ὡς ἄτομα καί κοινωνία. Ἀπό τήν πρώτη εἰκόνα μέχρι τό τέλος βλέπουμε τή σύγχρονη διαλυμένη οἰκογένεια. Τό σπίτι ἔπαψε νά εἶναι ἡ ἐστία. Ὁ πατέρας, ἐνῶ γκρινιάζει, ἐπειδῆ ἡ κόρη ἀργεῖ νά ἐπιστρέψει, ἐμφανιζόμενος ὅτι ἀνησυχεῖ γιά τήν ἠθική της, ἔχει ἐξώγαμο δεσμό μέ τήν ἔγγαμη γραμματέα του καί διατηρεῖ γκαρσονιέρα. Εἶναι ὁ ἀφέντης οἰκογενειάρχης πού ἔχει ἀπορροφηθεῖ ἀπό τήν ἐπιχείρηση καί ἔχει φορτώσει ὅλες τίς εὐθύνες τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδιῶν στή γυναῖκα του. Στό πρόσωπό της κατηγορεῖ ὅλες τίς μανᾶδες ὅτι εἶναι προαγωγοί τῶν κοριτσιῶν τους. Συχνάζει σέ χαρτοπαικτική λέσχη καί ἔχει ἐξάρτηση ἀπό τό ἀλκοόλ. Διαπιστώνει ὅτι ὑπάρχουν στήν οἰκογένεια διαφορετικά ὠράρια, ἀλλά δέν βλέπει τίς δικές του εὐθύνες. «Ἕπάρχει καί ὁ Θεός» θά πεῖ δύο φορές, ἀλλά στή ζωή του δέν φαίνεται νά ὑπάρχει ὁ Θεός.

Ἡ μητέρα πού ἔχει φίλο, ἀναγνωρίζει στήν κόρη της τό ἴδιο δικαίωμα. Ἐκφράζει τήν βουβή τραγωδία πολλῶν σύγχρονων γυναικῶν πού σέρνουν τά βήματά τους σέ μιά ζωή μέ πολλές ἀνέσεις, ἀγαθά καί ἀπολαύσεις, ἀλλά χωρίς πνευματικές διαστάσεις, ὅταν λέει: «Δέν μπορεῖ νά γεμίσει τήν ζωή μιᾶς γυναίκας τό νοικοκυριό, ἡ τηλεόραση, τό κουμκάν». Ὅταν βλέπει μιά ἀλλαγὴ στή συμπεριφορά, στό ντύσιμο καί στίς ἐπιδιώξεις τῆς κόρης τῆς Ρέας ἀνησυχεῖ καί σχεδιάζει νά τήν ἰδεῖ ψυχίατρος. Καί ἡ Ρέα, σάν ἄλλη ψυχίατρος θά τῆς ἐπισημάνει: "Δημιούργησες δεσμό γιά νά τόν ἐκδικηθεῖς» (τόν ἀντρα της).

Ὁ Χαρίλαος Μοῦρτος εἶναι προσωπάρχης στήν ἐπιχείρηση. Ἀπό κοινωνιολογικῆς ἀπόψεως ἓνα ἐξάρτημα τοῦ «συστήματος». Εἶναι αὐτός πού λέει

τά πολλά «όχι» στίς διεκδικήσεις τῶν ἐργατῶν γιά νά μπορεῖ ὁ ἐπιχειρηματίας νά λείει λίγα «ναί». Πληρώνεται γιά νά μισοῦν αὐτόν οἱ ἐργάτες καί γιά νά εἶναι σύμβουλος - συνεργός στίς δραστηριότητες τῆς παραοικονομίας. Τηρεῖ τό δεύτερο ταμεῖο πού χρησιμεύει γιά τό λάδωμα τῆς κρατικῆς μηχανῆς, τίς δωροδοκίες ἐφοριακῶν καί ἄλλων. Δέν δυσκολεύεται νά ἀποκαλύψει τίς παρανομίες καί τίς ἠθικές παρεκτροπές τοῦ ἐργοδότη του, ὅταν βλέπει ὅτι ἡ διοίκηση θά περάσει στό γιό του.

Ἐκεῖνος πού ἀντιπροσωπεύει τήν ἐλπίδα γιά τό καλύτερο εἶναι ὁ γιός τοῦ ἐπιχειρηματία, ὁ Φώτης. Ἡ οικονομική ἄνεση δέν τόν ἔχει διαφθείρει. Τό ἐξασφαλισμένο μέλλον δέν ἐπέφερε χαλάρωση, ἀτονία στό νεῦρο τῆς ψυχῆς. Μελετᾷ, πρωτεύει στίς σπουδές του καί ἐτοιμάζεται γιά μεταπτυχιακές στό Παρίσι, νά γίνει οἰκολόγος. Στό σχέδιό του ἐναντιώνεται ὁ πατέρας του πού τόν προορίζει γιά διάδοχό του στήν ἐπιχείρηση. Οἱ προοδευτικές ἐπιχειρηματικές ἀντιλήψεις τοῦ Φώτη, ἡ ἠθική του, πού χαρακτηρίζεται συναισθηματισμός, τόν φέρνουν σέ ἀνοιχτή σύγκρουση μέ τόν πατέρα του. Ὁ νέος θά καταδικάσει τήν νοοτροπία "ὁ σκοπός ἐξαγιάζει τά μέσα» καί θά καταγγεῖλει: «Ἡ γενιά σας δέν ντρέπεται γιά τίποτε».

Καί ὁ συγγραφέας ἔχει χαρακτηρίσει τό «Ἐπικίνδυνο Παιχνίδι» καθρέφτη. «Τά εἶδωλα πού καθρεφτίζονται εἴμαστε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι ἔστω κι ἂν ἀρνιόμαστε νά τό παραδεχθοῦμε», γράφει. Ἐάν εἶναι ἄσχημο τό εἶδωλό μας, ἄς μή σπάσουμε τόν καθρέφτη, ἄς μή μείνουμε μόνο στή διάγνωση...

«ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ» τοῦ Σουηδοῦ δραματουργοῦ
Αὔγουστου Στρίντμπεργκ (1849-1912).

Ὁ Μωρίς φθάνει ἀργοπορημένος στό νεκροταφεῖο Μονπαρνάς, στό Παρίσι, ὅπου τόν περιμένει ἀρκετή ὥρα ἡ Ζάν μέ τή μικρή Μαριόν, κόρη τους, καρπός τοῦ ἔρωτικῶν δεσμοῦ τους. Θεατρικός συγγραφέας πού ἀγωνίζεται νά διακριθεῖ, ὁ Μωρίς κινεῖται σέ καλλιτεχνικούς κύκλους, συναναστρέφεται μέ ἄλλες γυναῖκες καί δέν προχωρεῖ στόν γάμο. Ἡ Ζάν δέν εἶναι τοῦ κοινωνικοῦ καί μορφωτικοῦ ἐπιπέδου του κύκλου του. Ἀπό τήν πρώτη σκηνή διαγράφεται ἡ ἀντίθεση τῶν ἀνδρικών στόχων πρὸς τίς ἀνώτερες ἀξίες πού προϋποθέτουν καί καλλιεργοῦνται στήν οἰκογένεια. Συνεπαρμένος ἀπό τόν προσδοκώμενο θρίαμβό του - τό ἴδιο βράδυ πρεμιέρα τοῦ ἔργου του θά τόν ἐκτοξεύσει σέ ὕψη ἐπιτυχίας καί διασημότητας - δέν ἀνταποκρίνεται στήν πρόσκληση τῆς μικρῆς κόρης του: «Ἐάν εἶσαι καλός, ἔλα τότε μαζί μας στό σπίτι».

Στό ταβερνάκι τῆς κυρίας Κατρίν, ὅπου οἱ γνωστοί του μέχρι τώρα τοῦ συμπαραστάθηκαν μέσα στή ζωή τῆς φτώχειας, τῶν ἀποτυχιῶν καί τῆς

ἀσημότητας, θά τόν περιμένουν μετά τήν παράσταση τοῦ θριάμβου νά τόν συγχαροῦν καί νά συμμετάσχουν στήν εὐτυχία του. Μετά τήν πρεμιέρα ὅμως θά ξεχάσει ὅλους αὐτούς καί θά περάσει τίς πρῶτες ὥρες τοῦ θριάμβου, τῆς μέθης τῆς ἐπιτυχίας, τῆς εὐτυχίας μέ τήν ἐρωμένη τοῦ ζωγράφου φίλου τοῦ Ἀντόλφ, τήν γλύπτρια Ἐνριέτ, πού λίγες ὥρες νωρίτερα εἶχε γνωρίσει. Ἡ νέα ἤθελε πάντα νά γνωρίσει τόν Μωρίς. Ἡ ἔλξη πού τῆς προκαλοῦσε ἡ ἰσχυρότερη ἀπό τοῦ Ἀντόλφ προσωπικότητα τοῦ Μωρίς ἐντείνεται ἀπό τόν θριαμβό του καί οἱ δύο προδίδουν τόν Ἀντόλφ. Ἐμπόδιο γιά τήν ἔνωσή τους ὄχι ὁ ἐρωτικός δεσμός τοῦ Μωρίς, ἡ Ζάν, ἀλλά ὁ καρπός τοῦ δεσμοῦ, ἡ μικρή Μαριόν. Σέ διάλογό τους οἱ δύο ἐρωτευμένοι ἐκφράζουν ἀπερίφραστα τήν ἐπιθυμία τους γιά τήν ἐξόντωση τῆς Μαριόν. Πράγμα τό ὁποῖο πραγματοποιεῖται. Ἡ μικρή πεθαίνει κατά τήν ἀπουσία τῆς μητέρας της. Δημιουργοῦνται ὑποψίες καί γιά τόν Μωρίς καί γιά τήν Ἐνριέτ, ἀρχίζουν ἀνακρίσεις, τό κοινό ἀγανακτεῖ, ὁ θαυμασμός μετατρέπεται σέ ἀντιπάθεια, ἡ διασημότητα γίνεται ἀρνητική, οἱ παραστάσεις τοῦ ἔργου τοῦ Μωρίς διακόπτονται, δέν θά εἰσπράξει τήν γενναία ἀμοιβή, τά ὄνειρα σωριάζονται σέ ἐρείπια μέσα σέ λίγες ὥρες.

Μέ εὐστοχο τρόπο ὁ δραματουργός σκιαγραφεῖ τήν ἀπογείωση τοῦ Μωρίς καί ἀποκαλύπτει ἄγνωστες πτυχές του εἶναι του, πού μπορεῖ νά ἀναγνωρισθοῦν σέ κάθε ἄνθρωπο. Μέ θαυμαστή ψυχαναλυτική μαεστρία μᾶς εἰσάγει στόν ἔσω ἄνθρωπο καί παράλληλα μέ τόν ἀλληλοσπαραγμό τοῦ Μωρίς καί τῆς Ἐνριέτ - χαρακτηριστικό στοιχεῖο στό ἔργο τοῦ Στρίντμπεργκ ἡ σύγκρουση μεταξύ ἄνδρα καί γυναίκας - χρησιμοποιῶντας τήν ἀμφίστομη μάχαιρα τοῦ Πνεύματος, καταλύει τήν πώρωση καί εὐαισθητοποιεῖ τήν συνείδηση, ὅπως αὐτό ἐπιτυγχάνεται σέ προχωρημένα στάδια μετανοίας.

Βαρουσήμαντα πνευματικά μηνύματα μᾶς δίνει ὁ Στρίντμπεργκ μέ τό ἔργο του αὐτό. Καί ὄχι μόνον μέ τήν ἀπλοϊκή κυρία Κατρίν καί τήν ἀπλή Ζάν, οὔτε μόνον μέ τό στόμα τοῦ Ἀβά, ἀλλά μέ τήν συμπεριφορά, τήν ἐσωτερική πάλη τῶν ἡρώων του. «Βάλε τό μαχαίρι στή δική σου πληγή, γιατί ἐκεῖ βρίσκεται ἡ ἐστία τοῦ κακοῦ», θά πεῖ ὁ Ἀντόλφ στήν Ἐνριέτ. Ὁ Μωρίς φαίνεται ὅτι θά ἀκολουθήσει τό παράδειγμα τοῦ Ἀντόλφ πού ἀποκαλύπτει. «Συνειδητοποίησα τήν ἐνοχή μου, μετανόησα, ἀποφάσισα νά γίνω καλύτερος καί ἄρχισα νά ζῶ τή ζωή ἐνός μεταμελημένου».

«ΟΙ ΔΙΑΥΜΟΙ» τοῦ Βενετσιάνου συγγραφέα Κάρλο Γκολντόνι (1707-1793).

Ἡ ὑπόθεση τοῦ ἔργου ἐκτυλίσσεται στή Βερόνα τῆς Ἰταλίας. Ἡ πολυσύνθετη διασκεδαστική πλοκή πού γίνεται δραματική ἔχει ὡς προϋπόθεση τήν ἐξωτερική ὁμοιότητα (φυσιογνωμία, σωματική διάπλαση, φωνή καί ἐνδυμασία) τῶν δίδυμων Ἀδελφῶν Ζανέττο καί Τονίνο. Γι' αὐτό ἐπωμίζεται ὁ ἴδιος ἠθοποιός τούς ρόλους

τῶν δύο αὐτῶν χαρακτήρων. Μιά ἄλλη προϋπόθεση εἶναι τὸ γεγονός ὅτι κατὰ σύμπτωση ἔρχονται στή Βερόνα οἱ δύο δίδυμοι ἀδελφοί, ὁ ἓνας ἀπὸ τὸ Πέργαμο καὶ ὁ ἄλλος ἀπὸ τὴν Βενετία, χωρὶς νὰ τὸ ξέρουν ὁ ἓνας γιὰ τὸν ἄλλον.

Καί ὁ συγγραφέας οἰκονομεῖ σκηνικά ἔτσι τὰ πράγματα ὥστε ὅταν βρίσκεται στή σκηνή ὁ Ζανέττο νὰ μὴ βρίσκεται ὁ Τονίνο. Καί ἔχουμε μεγάλο ἀριθμὸ σύντομων σκηνῶν, θὰ λέγαμε σέ μιὰ κινηματογραφικὴ διαδοχὴ παρεξηγήσεων, πού ὀφείλονται στήν ὁμοιότητα: Ἐκλαμβάνουν τὸν Ζανέττο ὡς Τονίνο ὁ Λέλιο, ὁ Φλωρίντο καὶ ἡ Βεατρίς. Τὸν Τονίνο ἐκλαμβάνουν ὡς Ζανέττο ὁ Ἄρλεκίνο, ἡ Κολομπίνα, ὁ Δόκτορας, ἡ Ροζάουρα καὶ ὁ Παγκράτσιο. Καυγάδες γιὰ χρήματα καὶ κοσμήματα καθὼς καὶ γιὰ τὰ μάτια τῆς Ροζάουρας καὶ τῆς Βεατρίσ ἀπὸ τίς παρεξηγήσεις καὶ τὸ αἶσθημα τῶν νέων. Καί ἡ ἀποκάλυψη στό τέλος τοῦ ἔργου: Ἡ συγγένεια τοῦ Ζανέττο καὶ τοῦ Τονίνο. Ἡ Ροζάουρα πού ὁ Ζανέττο ἤθελε νὰ παντρευτεῖ δέν ἦταν πραγματικὴ κόρη τοῦ Δόκτορα, ἀλλὰ ἡ χαμένη ἀδελφὴ τοῦ Τονίνο καὶ τοῦ Ζανέττο.

Ἀξίζει νὰ παραθέσουμε ἀπόσπασμα ἀπὸ σχετικὸ κείμενο τοῦ συγγραφέα, στὸν πρόλογο στό ἔργο του «Ἵπηρετής Δυὸ Ἀφεντάδων»: «Καί ἂν τελικὰ δέν ἀναγνωρίσουμε στήν κωμωδία μου τὴν ἀξία τῆς κριτικῆς, τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς διδασκαλίας, ἅς ἀρκεσθοῦμε στήν εὐχαρίστηση πού δίνει ἡ λογικὴ ἀνέλιξη τῆς πλοκῆς καὶ τὸ χαριτωμένο παιχνίδι. Παρακαλῶ πάντως ὅλους ὅσοι θὰ κρατήσουν τὸν ρόλο τοῦ Τρουφαλδίνου, κάθε φορά πού θέλουν νὰ προσθέσουν κάτι δικό τους, νὰ ἀποφεύγουν τὰ αἰσχρὰ λόγια καὶ τίς χοντρές χειρονομίες, ὄντας σίγουροι ὅτι μέ κάτι τέτοια γελοῦν μόνον οἱ ἄξεστοι θεατές, ἐνῶ προσβάλλονται οἱ ἄνθρωποι μέ εὐγενικὰ αἰσθήματα».

Πράγματι καὶ αὐτὸ τὸ ἔργο τοῦ Γκολντόνι διασκεδάζει καὶ διδάσκει. Σατιρίζεται ἡ ὑποκρισία, ἡ φιλαργυρία, ὁ γάμος - συναλλαγὴ καὶ τιμωρεῖται ἡ προδοσία τῆς φιλίας. Καί μέ τὴν τρομερὰ εὐρηματικὴ του πλοκὴ συναρπάζει.

ΝΙΚΟΣ ΤΣΙΡΩΝΗΣ

23 Φεβρουαρίου 2023